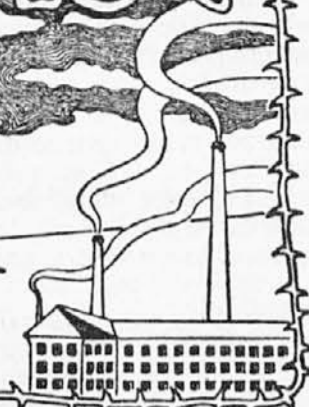

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak
petek.

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3.—
pololetna . . . „ 1.50
četrtletna . . . „ 0.75
Posam. št. „ 0.10

Štev. 34. V LJUBLJANI, dne 24. julija 1908. Leto III.

Štrajk papirnega delavstva.

Medvode, 23. julija 1908.

Minulo soboto je pričelo štrajkati delavstvo v papirnicah Medvodami in na Goričanah. Našemu uredništvu je bilo že dolgo časa znano, kako da je delavstvo v obeh tvornicah nezadovoljno, znano pa tudi, da mera nezadovoljnosti postane kmalu polna. Pred stavko je imelo delavstvo jako veliko shodov. Vsi, ki jih je pozvalo delavstvo, naj jim svetujejo, kaj da naj storé, so popolnoma nepristransko obrazložili položaj in tudi zlé posledice, ki jih imajo štrajki. To omenjamo zato, da se ne bo našel kdaj kaj kak podlež, ki bi trdil, češ, da je nahujskala delavstvo v štrajk naša organizacija po svojih govornikih.

Neznosne razmere v obeh tvornicah, sramotno nizke plače, psovaje, vse to je vplivalo, da je delavstvo sklenilo vojsko in pričelo štrajkati.

Mi želimo, naj bi štrajkujoče delavstvo zmagalo. Saj vojska je opravičena. To vé vsak, ki pozna razmere v obeh papirnicah.

Delavske organizacije naprošamo, naj prično takoj nabirati podpore za svoje štrajkujoče sodelavce in sodelavke na Sorškem polju.

»Slovenec« objavlja o štrajku natančna poročila, ki jih i mi ponatisnemo.

Preska, 19. julija 1908.

Tam na gorenjskem Sorškem polju ima bogata Leykam-josefthalska družba tvornici v Medvodah in pa v Goričanah. Delavstvo je domoče. Stanuje največ v preški, sorški, smledniški, a tudi po drugih farah. Dela v obeh tvornicah okroglo 500 delavcev in delavk. O medvodskem in goričanskem delavstvu ni bilo mnogo čuti. Niti delavska organizacija ni bila tako močna, kakor bi morala biti. Neumorno je deloval preški župnik, duhovni svetnik Brence, da je ustanovil Slovensko k. s. delavsko društvo in da se je razširila med tvorniškimi delavstvom tudi strokovna organizacija. Največ iz svojega je zgradil na Preski tudi lep »Društven dom«, ki je bil odprt ob drugem vseslovenskem delavskem shodu, pred dvema letoma.

Delavska organizacija je težavna povsod, a zelo težko je združiti razcepljene delavske moči tam, kjer prebiva delavstvo tako raztreseno po vaseh, kakor ravno delavstvo v papirnicah na Sorškem polju.

Širšemu svetu papirno delavstvo na Sorškem polju ni bilo kdosi gavedi kako znano. Od časa do časa je objavila »Naša Moč« kak dopis, ki je kazal, da obstoje v teh tvornicah zelo patriarhalne razmere. Pred meseci je pa začelo šumeti po tvornicah na Sorškem polju. Izvedelo se je, da je neka višja tvorniška oseba poizku-

šala rabiti delavke za stvari, ki niso predpisane v tvorniškem redu. Mož je že šel. Delavstvo je pa v sedanj idraginji čutilo, d as sedanjimi plačami ne more več izhajati. Saj kakšne so pa tudi plače v obeh tvornicah na Sorškem polju!

Ni ravno malo starih delavcev, ki zaslužijo na dan le po 1 K 50 v., veliko delavk pa zasluži zgolj 1 K dnevno. V sedanji draginji živil naj pa izhaja, če more. Govoril sem z nekim starim delavcem, sivolasim starčkom, ki so mu opešale že moči in ne dela več. Izdihnil je in rekel: Pred 48 leti sem dobil za groš toliko špeha, kakor ga dobim zdaj za 20 krajcarjev. Ko sem ga vprašal po plačah, mi je rekel, da so že leta in leta precej enake.

Leykam-josefthalska družba je zadnja leta kdosi gavedi kolikokrat zvišala cene papirju. Dela velikanske dobičke. Saj to dokazuje tudi visoki kurz družbinih akcij, ki se izkazujejo 200 gld. nominale na dunajski borzi s 502 K denar. 504 K blago. Družba pa ni zvišala delavskih plač, dasi so tako slabe, kakor malokje po tvornicah, in delavstvu ni mogoče izhajati pri tem slabem zaslužku.

Nič čudnega, da je pričelo papirno delavstvo na Sorškem polju štrajkati. Čudno je pravzaprav, da ni že prej štrajkalo. Ni šlo tja v štrajk lahkomisljeno. Mesece in mesece je mledovalo, pa prosilo in grozilo s stavko, ker tako, kakor je bilo prej, ne more več naprej. Družba je morebiti sodila, da se delavstvo, ki še ni štrajkalo, morebiti norčuje. Ni morebiti verjela, da bo držalo besedo in pričelo štrajkati, kakor je napovedalo pismeno. A delavstvo je že preveč pretrpelo in pričelo štrajkati, da dokáže družbi, da ima opraviti z delavstvom, ki skupaj drži.

V soboto je za papirno delavstvo na Sorškem polju zgodovinski dan. Mirno je zapustilo delo in pričelo štrajkati ob 6. uri zjutraj, kakor je prej naznanilo tvorniškemu vodstvu. Še več. Dovolilo je, da se je izdelala celuloza, da ne bi imela tvornica škode. Obnašalo se je mirno in dostojno. Če si prišel v Medvode in nisi znal, da se štrajka, bi po zunanjem licu ne vedel, da se bije tu moderna vojska za kruh. Orožniki niso imeli ničesar opraviti, dasi jih je prišlo več v Medvode in na Goričane. No, pa nekoliko je družba le bolj pametna, kakor je bila ob štrajku svojčas pri D. M. v Polju, ko je pustila tvornico čuvati po vojaštvu, ki seveda ni imelo prav nič opraviti.

Štrajkalo pa ni uradništvo in nadzorovalno osebje. Nakladali so reveži blago goloroki na veliko zabavo delavstva, ki se je povpraševalo: »Bog vé, če jih bodo za to njihovo delo tudi tako plačali, kakor nas plačujejo.«

Delavstvo je složno in hoče vztrajati, če tudi več mesecev. Mi želimo, da bi kmalu družbo srečala pamet in bi ugodila upravičenim delavskim zahtevam. Delavske zahteve so tako skromne, da bi se pač malo poznalo družbi pri končnem računskem zaključku, če ugodí delavstvu.

Preska, 20. julija 1908.

Značilen za razmere v papirnicah Leykam-josefthalske družbe je dopis, ki nam ga je poslal priprost delavec. Navaja, da so delavci prosili in mledovali že dve leti za izboljšanje plač, a ravnateljstvo ni hotelo prav ničesar ugoditi. Prisiljeni smo bili zato, da pričnemo plačilno vojsko proti našemu delodajalcu!

V tvornicah je pri nas uradništvo zelo čudno nastopalo. Nad delavstvom se je upilo kot

na živino, priganjali so nas že tako, da ni bilo več lepo, osobito, če se še pomisli, kakšno sijajno plačo da imajo celo delavci, ki delajo po 20 do 30 let v tvornici. Pa zasluži veliko takih moških delavcev le po 1 K 50 v. do 1 K 80 v., delavke pa 1 K do 1 K 40 v. dnevno. Zdaj naj pa pomisli široka javnost, kako naj živi oženjen delavec pri taki plači s 5 otroci in z ženo, osobito še ob sedanji draginji!

Če si prosil posameznik, naj se ti izboljša plača, so mu pa odgovorili, le počakaj, moramo pregledati knjige. Čez dva meseca pa, ko si vprašal, če so že pregledali knjige, si pa dobil odgovor: »Če ti ni prav, ti pa damo obračun«. Kaj je hotel delavec? Naprej je delal za prejšnjo plačo. Saj svoje rodbine in svojih otrok le ni mogel zapustiti, da si poišče kruha drugod. Ravnatelj sam se je izjavil, da bo odslovil stare delavce.

Zdaj pa pomislite! Delavci, ki so delali leta in leta, zapustili v tvornici svoje moči, naj pa grejo na stara leta beračit. Ni pa ostalo zgolj pri besedah. Pred nekaj tedni je odpustil ravnatelj delavca Jurmana, ki je delal že 38 let v tvornici. To je pa izpodbilo dno. Kdo se nam bo čudil, da smo jeli nastopati in groziti s sredstvom, v današnjih časih tako navadnim, s štrajkom? Saj smo molčali leta in leta, morebiti še predolgo.

Nevoljo je še povečalo, ker ravnateljstvo sploh starih delavcev ni upoštevalo. Novim delavcem je dalo plače 1 K 80 v., stari pa so še naprej imeli po 1 K 50 v.

Delavstvo je pri nas složno. Tako složno, da je pripravljeno vztrajati če treba tudi dva ali tri mesece. Tako piše naš dopisnik, sorški delavec.

O položaju med štrajkujočim delavstvom včeraj smo dobili sledeča poročila:

Danes zjutraj so vstavile delavke nekatere osebe, ki so hotele kaziti stavko. Delavke so ubogali, le neki Andrej Malenšek se jim je branil. Popolnoma nepotrebno so pa orožniki nastavili bajonete proti delavkam, kakor da so največje hudodelke. Še več. Orožniki so aretirali delavca Frančiška Dehovnika, ker je prijel Malenška za roko, ko je udrihal po dekletih.

Prav odločno protestiramo, da so aretirali in celo odvedli delavca Dehovnika v zapor. Hudodelstva ni napravil nobenega, Zakaj torej splošno poznanega delavca tirate kakor kakega hudodelca v zapor? V državnem zboru ministri vedno naglašajo, da se ob takih slučajih, kakor so tudi štrajki, ne sme ljudstvo razburjati! Pričakujemo od okrajnega glavarstva za ljubljansko okolico, a tudi od kranjske deželne vlade, da dá primerna navodila varnostnim organom, kako naj postopajo proti delavstvu in naj ga ne razburjajo.

Ne glede na to je bilo včeraj pred papirnicama na Sorškem polju zelo živahno. Pazniki in uradniki namreč jako pridno delajo in brusijo, pa nalagajo blago, stavkujoče delavstvo jih pa gleda, in jim je kazalo včeraj zemlje. Knjigovodja je belil blago. Na delovodjo Ribiča je delavstvo zelo ogorčeno, ker je šel v Tržič iskat brusarjev. Upamo, da v Tržiču ne bo našel nobenih stavkokazov.

Preska, 23. julija.

Položaj je popolnoma neizpremenjen. Delavstvo drži skupaj, da je veselje. Le en glas se čuje med njimi: »Zmagati moramo, pa naj stavkamo magari tudi tri ali pa šest mesecev!«

Štrajkarski odbor se je posvetoval z domačim ravnateljstvom, ki se je pa izjavilo, da ne sme odnehati, ker tega družba ne dopusti. Leykamova družba dela velikanske dobičke, delavstvo pa plačuje tako nečuvno slabo. Kaj pa, ko bi se združile tiskarne na jugu in napravile lastno papirnico? Vemo, ena tiskarna tega ne zmore, več pa. Dobiček bi imele tiskarne same. Denar bi ostal doma in bi ga ne dobivali že itak bogati lastniki akcij Leykamove družbe.

Res pohvalo zasluži štrajkujoče delavstvo na Sorškem polju tudi zaradi svoje vzorne discipline. Samoobsebi umevno je, da se vrše vsak dan razgovori stavkujočega delavstva. Lepo je, ko ti prihaja delavstvo do dve uri daleč na stavkarske razgovore, ki se vrše v najlepšem redu.

Zdaj pa prošnja. Delavstvo, ki stavka, je vredno, da ga podpira ne zgolj delavstvo, marveč tudi delavski prijatelji. Darove, namenjene štrajkujočemu delavstvu, sprejema tudi naše upravništvo. Prosimo, naj bi se prijatelji štrajkujočega delavstva spominjali. Štrajka do 500 delavk in delavcev. Pomagati jim moramo, da štrajk vzdrže. Saj delavstvo na Sorškem polju popolnoma zasluži, da ga zdaj, ko je v sili in v plačilni vojski, z vso močjo podpiramo.

Iz zavora so izpustili včeraj delavca Dehovnika, ki je bil obsojen v dvanajstih dneh zapor sled prestopka proti koalicijski postavi. Delavci so ga zelo prisrčno pozdravili. Dehovnik je domačin. Njegov oče ima hišo. Pozna ga vse. Ne bil bi pobegnil. Kljub temu je moral v spremstvu orožnika v Ljubljano. Ko je v medvoški orožniški vojašnici čakal na vlak, mu je ponujal orožnik »Slovenski Narod«, češ, čitaj ga, ti ne bo dolgčas. Dehovnik mu je odgovoril: »Slovenskega Naroda« pa že ne čitam. Mož ni bil preje še nikdar kaznovan. Naj bi ga bili ovadili in naj bi bil dobil vabilo k sodni razpravi, da bi mu bila lahko delavska organizacija preskrbela tudi zagovornika. Sploh pa o tej zadevi še ni izpregovorjena zadnja beseda. Škoda le, da zdaj ne zboruje državni zbor.

Štrajka v Medvodah in na Goričanih se spominja tudi »Rdeči Prapor«. Listove informacije pa niso točne. Štrajka ne vodi tamošnji župnik po navodilih ljubljanskih klerikalcev. Vodi ga namreč delavstvo samo, ki je tudi popolnoma samostojno sklenilo, da štrajka. Naravnost nesramno pa je, kar piše »Prapor«, češ, »bojimo se pa, da jih klerikalci puste na cedilu, ker ne verjamemo, da bi klerikalci tudi tu pošteno mislili z delavci«. Seveda posebno pošteno so mislili socialni demokrati ob znanem štrajku v litijski predilnici, ko so spravili delavstvo v štrajk, potem pa delavstvu cinično med štrajkom rekli, delat pojte, ker pulfra ni. Kljub svoji organizaciji niso marali podpirati štrajkujočega delavstva. O ponesrečenem bistriškem štrajku rajše molčite. Kdor čita naše delavsko časopisje, vé, kdo da ni držal državnemu poslancu Grafenauerju dane besede.

Štrajk Medvodami in na Goričanih zelo pazljivo zasleduje tudi ostalo slovensko delavstvo. Razumno je, da se zanje najbolj zanima delavstvo v Vevčah in pa v Podgori pri Gorici. Prav nič bi se ne čudili, ako priskoči i delavstvo v Vevčah in v Podgori s štrajkom na pomoč svojim sorškim tovarišem in tovarišicam.

To in ono.

Avstrijski državni zbor ima poslaniško in pa gosposko zbornico. Poslaniška se voli po splošni in enaki volivni pravici, člane gosposke zbornice pa imenuje vladar. Z veliko nevoljo je svojčas gosposka zbornica dovolila, da se uvede splošna in enaka volivna pravica. Zdaj pa nagaja ljudski zbornici, kolikor le more. Poslaniška zbornica je na pritisk vlade odobrila zadnji čas več postav. Ker so pa bile med njimi tudi take, ki bi delavstvu koristile, so se pa proti po poslaniški zbornici sprejetim postavam uprli tisti okoščereni grofi in drugi okoščereni člani, ki sede v gosposki zbornici, češ, da nimajo dovolj časa, da preštudirajo po poslaniški zbornici sprejete postave. Ker ima več članov gosposke zbornice sladkorne tvornice, so odklonili postavo o znižanju sladkornega davka, odgodili so iz velike ljubezni do trgovskih uslužbencev postavo o trgovskih nastavljenih in pa novelo o nezgodnem zavarovanju. Odklonili so tudi postavo o melioracijah, kar bo škodovalo kmečkemu stanu.

Gosposka zbornica je dokazala, da mrzi in nasprotuje delavskim težnjam in zahtevam. Hoče izzvati spor z ljudsko zbornico, ki je pomedla predpravitve plemstva v starem državnem zboru po veleposestniški kuriji. Delavstvo

mora pričeti po shodih odločen boj proti gosposki zbornici, ki naj se ali odpravi ali pa tako preosnuje, da ne bo ovirala dela, ki ga napravi ljudska zbornica.

Po sejah gosposke zbornice so se pričele šele prave parlamentarne počitnice. Zapustila je Dunaj že tudi večina ministrov.

× × ×

Poslanec Gostinčar je ob priliki posvetovanja o regulaciji plač in službenih razmer državnih službnikov stavil sledeče resolucije, ki jih je zbornica soglasno sprejela:

I. Vlada se pozivlje, da pri uravnavi službenih razmer državnih službnikov uvrste paznike c. kr. rudnikov v kategorijo poduradnikov.

II. Vlada se pozivlje, da izpelje ureditev službenih razmer in plač v državni službi se nahajajočih pisarniških pomočnikov in službnikov pri c. kr. rudnikih.

III. Vladi se naroča, naj nastavi stalno delavce v eraričnih gozdih, in uredi njihove službene in plačilne razmere.

× × ×

Češki Nemci groze, da nastopijo v jesenskem državnozbornem zasedanju z obstrukcijo, če vlada prav vsega ne stori, kar zahtevajo Nemci od nje. Delavstvo trdno pričakuje, da se bodo še nekoliko premislili. Dolžnost ljudske zbornice je, da se loti pred vsem postave o delavskem starostnem zavarovanju.

× × ×

Na Turškem znatno vre med armado. V solunskem okrožju se upirajo osobito častniki. Če se upori še bolj razširijo, bo to čutilo tudi naše delavstvo, ker bi se znižal izvoz na Balkan.

× × ×

Dne 22. julija je tudi »Slov. katol. delavsko društvo« priredilo shod, ki se je večinoma bavil z draginjo. Človek nehote primerja ta shod z onimi, ki so jih prirejali socialni demokrati. Že glede priprav. Tam kričeči plakati, uprav sejmarsko bobnanje na vseh oglih, osebna vabila, pretenje; tukaj od vsega tega ne duha ne sluha. Pri njih na tucate temperamentnih govornikov, celi koši bobnečih fraz, ki vse izzvenevajo v refren: Pridi, pridi na ljubeče srce debelega Tončka iz Idrije! Pri nas stvarna poročila, mirni govori. Tam mnogo psov, surovih napadov na »meščanske« stranke in posameznike, gnjusni medklici, da se naj kdo z metlo pobije, ljubljanske poslance privleče za ušesa na shod itd. Pri nas nič napadov, le dostojna zavrnitev socialnodemokratskih agitatorjev. Tam nekvalificiran napad na cel sloj ženstva, pri nas proglasitev enake volivne pravice ženstva. Tam par papirnatih resolucij in akademičen sklep mestnega sveta — ki si ga socialni demokratje vključujejo na svoj rovaš — tukaj prvič jasna beseda, realen predlog: naj se Ljubljana uči od kmečke občine, ki je vedela za § 51. obrtnega reda, o katerem se socialnim demokratom od Etbina do Tončka niti ne sanja. Take so razlike v pripravah, zunanjih oblikah in uspehih shodov proti draginji na obeh straneh. V naslednjem poročilo o tem shodu:

Shod je bil zelo dobro obiskan. Predsedoval je Urbar. Poslanec Gostinčar poroča o stavki v Medvodah. Zanimive podrobnosti, ki jih navaja, dokazujejo, da je stavka izšla iz potrebe, iz zavesti, da delavci pod sedanjimi pogoji ne morejo več delati. Plače so tako nizke, da morajo delavci stradati. Vrh tega pa se še z njimi postopa brezsrčno. Neki delavec, ki je zaposlen že 39 let v tovarni, je med delom zbolel. Da bi se mogel še dalje držati na nogah, je stopil v bližnjo krčmo, da izpije čašo čaja. In zaradi tega ga je ravnatelj Kissling odpustil. To je le en primer, kakor se ravna z delavstvom pri družbi Leykam-Josefthal. Govornik izraža upanje, da bo stavka kmalu ugodno rešena, in poziva poslušalce, da stavkujoče trpine podpirajo. — Potem se bavi z draginjo in s shodi socialnih demokratov. Mi bomo pogosteje sklicevali shode, da se bo delavstvo počevalo med drugim o dogodkih v državnem zboru, zlasti o postopanju socialnih demokratov v ljudskem parlamentu, kjer ta stranka stavi mnogo predlogov, resolucij in peticij, ki imajo pa v ogromni večini le namen zunanje agitacije. Tako je bilo s predlogi glede železničarjev, poštarjev in sladkornega davka. Kaj pomaga, če predlagajo zboljšanje plač, ako pa nato glasujejo proti proračunu, ki bi naj te stroške pokrili? Tudi govornik bi lahko predlagal milijone za zvišanje plač kakemu sloju delav-

cev in se potem hvalil: Glejte, jaz sem vam hotel dobro, toda ti in ti so moj namen preprečili. Govornikova stranka, ki računa z dejanskimi razmerami, je ravno s tem, da je glasovala proti neizvedljivim predlogom socialistov, omogočila, da je bil proračun sprejet in da so dobili že letos železniški, poštni uslužbenci, oficijanti itd. že znane, znatne poboljšave. Postopanje socialnih demokratov v državnem zboru torej ni odkritosrčno. Kako hinavščino pa uganjajo socialnodemokratski agitatorji, kaže slučaj, ki ga je govornik te dni doživel v Radečah. Tam je prišel k njemu kmet, ki je pripovedoval, da socialni demokratje hujskajo s tem, češ, poslanci S. L. S. so zahtevali, da se naj srbska meja odpre, dočim je res ravno nasprotno. Govornik predlaga končno kot sredstva proti draginji: organizacijo v samostojnih gospodarskih družtvih, če tržba bojkot neopravičeno podražnim predmetom, kakor mesu in pivu, ter poziva, da bi se nabiralo za stavkujoče delavce v Medvodah. (Živio-klici!)

Dr. Pegan izvaja, da socialnih demokratov pri silnem gibanju, ki se ga zadnji čas opaža v Ljubljani, ne vodi čista ljubezen do ljudstva; vsi ti shodi proti draginji imeja le namen agitacije za socialnodemokratsko stranko. Ti ljudje še niso nikdar nastopili z resnimi predlogi za ljudske koristi. Predlog, naj bi se mesarjem odpovedalo stojnice, je udarec v vodo in navadno splelo. Mesarji bodo radi plačali 20 in tudi več kron; nazadnje bodo jih povrnili odjemalci dvakrat in večkrat. Zakaj ne predlagajo ti prijatelji ljudstva proti draginji sredstva, ki ga nuđi § 51. obrtnega reda, ko govori o maksimalnih torifih živil? Neka kmečka občina na Kranjskem je to storila. Če že ljubljanski socialni demokratje ne poznajo § 51. obrtnega reda, lahko bi jih bili nanj opozorili dunajski sodrugi, med katerimi se nahajajo tudi juristi. — Nato zavrača govornik očitane socialnih demokratov, češ, »klerikalci« so krivi, da je meso tako drago, ker je zaprta srbska meja, ter dokazuje, kako bi, če se meja odpre, le sprva bila cena mesu nekoliko nižja, pozneje pa bi naši kmetje morali živinorejo opustiti, in cene mesu bi nam diktirali od zunaj. Kmet pa bi nam moral, da pokrije svoje izdatke, druge stvari zaračunati dražje, in tako bi nastopila splošna draginja živil, škodo od odprtih mej bi trpeli torej ne le kmetje, ampak tudi delavci. Zdaj živinoreja še nekaj nese, pa tudi le malo; kajti cen ne določuje kmet, marveč dunajski jud. Kedar se mu zdi primerno, pošlje mnogo živine na dunajski trg, in cena vsled tega pade. Zdaj lahko nakupi nove živine po nizkih cenah. Potem nekaj časa ne pošlje nič živine na trg, in cena poskoči. Tedaj pa je prišel čas, da zopet lahko živino ki jo je po nizkih cenah od kmetov nakupil, proda za drag denar. Ako upoštevamo še okuženje domače živine, ki bi sledilo odprtju mej, razvidimo, da so marnje socialnih demokratov o zaprti srbski meji čisto navadna farbarija. — Govornik se obrača nato proti ljubljanskim liberalcem, ki trdijo, da je padla cena samo pri živini slabše vrste. Zakaj se pa potem to slabo meso ceneje ne prodaja? V Ljubljani je najfinerše meso najcenejše. Zajci in fazani niso podvrženi splošni užitnosti; delavec mora jesti obdačeno meso, gospoda je neobdačena. Župan Hribar sam je moral priznati, da so cene v Ljubljani višje nego v Gradcu in na Dunaju. Župan se je spominjal v zadnji seji občinskega sveta tudi občinske mlekarne, pri kateri so imeli 8000 kron zgube. Temu pa je kriva le nerodnost. Zakaj so jo poverili Seliškarku? Če bi previdno ravnali, bi lahko mlekarne imeli še danes; saj drugi na tak način lahko žive. Župan je trdil tudi, da je pala samo cena pri teletih; govornik ve kot član načelstva »Gospodarske zveze«, da je znatno padla cena tudi pitanim volom, kar je čisto naravno, kajti tele se ob suši pač lažje prerediti, kakor vole. Iz vsega se vidi, da ima župan neznansko ljubezen do mesarjev. Zanimivo bi bilo zvedeti, zakaj. Na tistih deset do dvajset volivnih glasov mu pač ne more biti toliko. Če se hoče proti draginji kaj doseči, treba je pametnega, smotrnega dela, da se z njim na splošno kaj ustvari in doseže. Zakaj socialni demokratje molče o akciji naših poslancev glede nabave cenene krme? 4000 vagonov cenene krme bo proti draginji več zaleglo, kakor vse gorance in papirnatih resolucije socialnih demokratov. Kdor želi od nas kakšnega pojasnila ali ima kaj na srcu, naj se obrne do vodstva stranke ali do naših poslancev, da se skličejo shodi.

Poslanec Gostinčar opozarja na članek v nekem listu: »Kmetje oderuhi!« Od leta 1891 do 1895, torej v petih letih, je bilo v Avstriji eksekutivnim potom prodanih 56.351 kmečkih

domačij. Tako dobro se godi kmetom, takšni so oderuhi! Ljudski poslanec mora delati na to, da se bo kmetu dobro godilo. Kedar se bo njemu, bo dobro tudi za delavca. En stan je navezan na drugega, oba pa štiti in varuje obrambena carina: poljedelca, da mu konkurenca in kuga ne uniči živine, delavca, da tuji industrijski izdelki ne preplavijo naših dežel in mu ne vzamejo kruha. Socialni demokratje seveda bi radi, da kmet čim prej propade, da tako dozori za revolucijo. Toda razvoj družbe je postavil socialnodemokratske ideje na laž. Zdaj sami ne vedo, kaj hočejo. — Ljudje naj čitajo in proučujejo tudi nasprotno liste.

Ivan Nepomuk Gostinčar podaja zgodovino deželnozborske volivne reforme, ki ž njo delavstvo nikakor ni zadovoljno. Ono zahteva prej ko slej splošno in enako volivno pravico za vse zastope, tudi za občine. Na to točko so socialni demokratje pri svojih shodih proti draginji docela pozabili. Zastopniki ljudstva v občini, potem se bo dalo tudi voditi uspešen boj proti draginji. Mačko treba prijeti pri glavi! Delavstvo pa zahteva enake pravice tudi za ženske, ki nič manj ne občutijo draginje nego moški. Naše geslo, ki se hočemo zanj boriti in na podlagi katerega bomo volili prihodnjič poslance za deželni zbor, je in ostane: Splošna in enaka volivna pravica za vse zastope, za oba spola! (Živahno odobravanje.)

Nato nastopi socialni demokrat Anton Novak, delavec v predilni tovarni. Pove svoje generalije, dasi ga nihče ni zanje vprašal, ter modruje: Gospodje so danes govorili samo za kmeta, za delavca pa nič. (Ugovori.) Če se kmetu slabo godi, pa naj polovico živine proda, da bodo delavci dobili ceneje meso. (Smeh.) Dr. Šusteršič je v Bizoviku govoril, da naj delavec je kruh in krompir, ne pa meso. (Ugovori.) Jaz nisem v nobenem društvu. (Klic: Prav slabo za vas!) Meni je neki kmet, Janez Marinko se piše, pri D. M. v Polju rekel: Mi smo ravno na tistem, če dosti pridelamo ali pa malo. Če je malo krompirja, ga pa treba manj kopati, a ga dražje prodamo. (Smeh in klic: Dol naj gre!) Pa grem!

Dr. Pegan mu odgovarja z nedosežnim humorjem. Kdor je slišal današnje govore, pa se ni prepričal, da se bo delavcu dobro godilo, kadar se bo kmetu, ta mora biti zares — novak! Kmečki in delavski stan sta kakor kolesci, ki morata segati drugo v drugega, se oprijemati; tako se eno polomi, zastane ves stroj. Govorniku se smili Novak, da se je dal od Marinka tako potegniti. Ni mu pač trebalo hoditi v D. M. v Polju po modrost, da se krompirja manj nakoplje, če ga je manj v zemlji. Sicer pa je Novak tipičen vzgled socialnodemokratskega učenca. Ako boste take ljudi poslušali, boste tudi postali njemu enaki!

Živahno odobravanje je sledilo tudi temu govoru, nakar je predsednik zaključil zborovanje ob pol 9. uri.

Med brati in sestrami.

Rudarska konferenca se zaradi štrajka odgodi.

Zahvala. Podpisana se tem potom najiskrenejše zahvaljujem vsem delavcem in delavkam iz koltvolcarije in dratcuja za veliko podporo, ki ste mi jo darovali, za venec mojemu vrlemu, oziroma tako grozno ponesrečenemu možu, posebno pa za ostali denar, ki sem ga tako hvaležno sprejela, zato vam še enkrat izrekam tisoč in tisočkratno zahvalo. — Marija Rabič, soproga rajnega Franceta Rabič.

Trbovlje. Strokovno društvo rudarsko je imelo v nedeljo svoj mesečni shod. Govoril je Ivan Gostinčar o draginji in pomočkih proti njej. Največ so krivi karteli, zveze fabrikantov, ki poljubno zvišujejo cene živilom. Proti tem mora nastopiti država. Precej nasvetov glede tega so dali tudi podpredsednik Biderman, Zupan in drugi. Udanost svojemu predsedniku Bruneku, ki je sedaj na vojaških vajah, so pokazali društveniki s tem, da so mu poslali pozdrav v obliki prostovoljno nabranih kronic. — V nedeljo naredijo društveniki skupno s strokovnim društvom paznikov izlet na Sv. Planino. Na svidenje!

Prometna zveza.

Miha Čobal pred sodiščem.

Socialni demokratje v zagorski, zidanmoški in laški okolici so pod vodstvom Čobala vgnjali nekaj let sem najsurovejši terorizem po njim neljubih shodih. Vpitje, razbijanje, pobijanje oken, zabavljanje, zmerjanje z raznimi drimki, podtikanje nečastnih dejanj, obdolžitve

za ljudstvo delujočih posameznih oseb, surovi pocestni zasmehovalni napadi, posebno krščansko mislečih ljudi, vse to je bil nečeden posel teh ljudi. Nihče, ki so ga poznali, ni bil varen, da ga ne začno javno sramotiti, ali ga celo telesno poškodujejo. S tem so menili zabraniti delovanje poštenih mož med ljudstvom in onemogočiti krščansko-socialno organizacijo med delavstvom in železničarji. Kot divjaki so se vedli po raznih shodih, ne zmeneči se za postavo in dostojnost, samo da bi dosegli svoj namen in razbili kak shod. Tako so nameravali storiti tudi v nedeljo, dne 31. maja t. l., ko je priredilo v Radečah Slov. kat. delavsko društvo iz Ljubljane tam shod in nanj povabilo železničarje. Miha Čobalu je postalo vroče; sklenil je pod vsakim pogojem imeti svoj dan tudi na tem shodu. Pripeljal je na shod nekaj svojih zvestih iz Zagorja, Trbovelj in Zidanega mosta. Pred shodom je zahteval, da se mu mora dati beseda, vključ temu, da je bil društven shod, na katerem more dobiti besedo le član ali pa povabljen gost. Miha menda dosedaj tega ni vedel. Pogajal se je šel celo h komisarju, kateri ga je moral poučiti, da je to stvar sklicateljev. Ko se je pričel shod, je Miha ponovil svojo zahtevo, in ko se ni oziralo nanj, je začel muzicirati s svojimi tovariši v socialno-demokratski organizaciji tako priljubljeni muziki, katere tenor je surovost. bas pa brezmejnja predrznost in zmerjanje.

Ko je začel govoriti poslanec Gostinčar o potrebah železničarjev, so ga vedno motili in kričali, da bi ga nihče ne mogel slišati. Ko je potem omenjal, da socialni demokratje delavstvo le farbajo in je za to navajal izjavo posl. Ellenbogna o Burživalovem predlogu v prid železničarjem, češ, da je demagogičen in da socialni demokratje ne bodo zanj glasovali. Buržival je pozval vlado, da vkrene vse potrebno, da se zboljšajo razmere železničarjev. Ako nasprotujejo socialni demokratje takim predlogom, pač ne morejo biti prijatelji železničarjeva. Ko je poslanec Gostinčar omenjal še oni zloglasni Ellenbognov predlog, po katerem naj bi se dalo železničarjem 20 milijonov kron za izboljšanje njih položaja in pa da so socialni demokratje glasovali proti vsemu proračunu in je vsled tega ta predlog le slepilo, ki naj služi za agitacijo, torej res demagogičen, so Čobal in njegovi tovariši na vse grlo kričali: to je laž, lažeš, lažnik. To kričanje je trajalo ves čas, ko je govoril poslanec Gostinčar o nastopih socialne demokracije v državnem zboru.

Ker je Čobal najbolj kričal in dajal takt s tem drugim, se je pač njega tudi najbolj slišalo. Zaradi tega se je moral na tožbo poslanca Gostinčarja dne 20. t. m. zagovarjati pred okr. sodiščem v Radečah. Priče so potrdile, da je Čobal rabil one žaljive besede. Nastopil je dokaz resnice, ki se mu je pa na podlagi predloženih stenografskih zapisnikov popolnoma ponesrečil. Čobal je bil obsojen na osem dni zapora, poostrenga z dvema postoma in v povrnitev sodnih stroškov. Značilno je, kako se je Čobal zagovarjal. Rekel je, da je na ta način hotel kritikovati posl. Gostinčarjeva izvajanja, ter je prosil sodišče, da ga oprost, ker on kot »delavec« ne razume tako presojeti vsake besede in pravilnosti izrazov. Da bo Čobal priznal pred sodiščem kaj takega, ne bi bilo verjeti. On, kandidat za državni zbor, voditelj zagorske socialne demokracije, voditelj konsumnega društva v Zagorju, mož, ki hoče komandirati občino in rudnik, ne razume toliko, da bi ločil kaznjivo od nekaznjivega ter se v tem skriva za »navadnega delavca«. Zdi se nam, da je s tem zagovorom dal Čobal delavcem precej veliko brco. Ne verjamemo, da bi bil delavci v sedanjih časih res še tako neznansko nevedni, kakor je Čobal pod imenom delavca slikal pred sodiščem samega sebe. Vsaj kolikor poznamo krščansko-socialne delavce, bi ne dobili kaj takega. Kakor se vidi, Čobal daje tudi socialnodemokratski izobrazbi zelo slabo spričevalo. Morda ne po krivici, mora že vedeti, kako je.

Ker pa g. Čobal včasih na en dan napravi rad več junaških činov, se je moral pa zopet v sredo, 22. t. m. zaradi žaljenja časti na tožbo poslanca Gostinčarja zagovarjati pred sodiščem v Litiji. Ko so se peljali dne 31. maja posl. dr. Benkovič, posl. Gostinčar in Jakob Milavec na shod v Radeče, je vstopil v Zagorju v isti voz Čobal in nekaj tovarišev. Začel je takoj nekako posmehljivo govoriti o shodu v Radečah in je začel poslanca Gostinčarja zbadati zaradi lista »Naša Moč«. — Mihi menda ta list ne uga-ja. Pritoževal se je, da tudi njega ne pusti pri miru. Končno se je znebil podlo zaničljivih besedi napram poslancu Gostinčarju. Sodišče v Litiji mu je zato priznalo 24 »srebrnih« uric počitka v ondotni shrambi.

Zoper razsodbo sodišča se je pritožil dr. Benkovič glede prenizke kazni, Čobal pa proti razsodbi in kazni.

Mi nismo prijatelji tožb in marsikdo izmed naših vrst je prenesel razne surovosti potrpežljivo. Toda kar uganjajo socialni demokratje v Zagorju, Zidanem mostu, v Laškem itd., pa pre-sega vse meje.

Treba je bilo enkrat odločno poklicati na pomoč zakonito pravno varstvo. Od zdaj naprej se bo ovadilo vsakega, ki bo hotel motiti naše shode ali pa rabil proti posameznim osebam žaljive besede. Morda se na ta način dopovje socialnim demokratom in Čobalu, da tudi za nje veljajo zakoni, ako se ne drže oblike dostojnosti. Tudi takih prizorov naj se varuje Čobal, kakršnega je vprizoril s pomočjo rudarjev in službujočih železničarjev na Zidanem mostu, kjer so se zgražali navzoči potniki nad njimi. Tako ne delajo olikani ljudje, temveč divjaki. Morda se bodo Mihi odprle oči, da spregleda, da po taki poti ne pride do drugega cilja, kot do gotove shrambe za nekaj ur ali dni.

Poslanca Gostinčar in dr. Benkovič za železničarje v državnem zboru. Poslanec Gostinčar in dr. Benkovič sta stavila v državnem zboru dne 16. t. m. predlog, v katerem zahtevata službeno in plačilno ureditev čuvajev, skladiščnih delavcev in pa delavcev na progih. Zahtevala sta odločno, da se delavci na progah stalno nastavijo. S tem se je za nižje železniške uslužbence zelo veliko storilo, ker največja želja delavcev na progih je po stalnem nastavljenju. Ugodno bo pa tudi čuvajem in skladiščnim delavcem. Tako se dela v državnem zboru, ne pa tako, kakor delajo rdečkarji, ki predlagajo nemogoče stvari. Drugič bomo o tem predlogu še več pisali.

DRUŽBA SV. MOHORJA.

Do 4. malega srpana 1908 se je vpisalo v Družbo sv. Mohorja:

iz goriške nadškofije	9.841 udov
„ krške škofije	6.350 „
„ lavantinske škofije	25.650 „
„ ljubljanske škofije	33.360 „
„ tržaško-koprske škofije	4.262 „
„ škofije Poreč in Krk	168 „
„ senjske in dalmatinskih škofij	239 „
„ zagrebške nadškofije	487 „
„ djakovske škofije	67 „
„ bosniških škofij	170 „
„ somboteljske in ogrskih škofij	277 „
„ sekovske škofije	419 „
„ videmske nadškofije	258 „
„ raznih krajev	345 „
„ Amerike	2.067 „
„ Afrike in Azije	237 „

Vkup 84.197 udov

Izmed teh je 1740 dosmrtnih in 82.457 letnih udov.

Ako primerjamo te številke z lanskimi, najdemo lep napredek, ker ima družba letos 5051 udov več, in sicer dosmrtnih 33, letnih 5018.

Napredovala pa je: goriška nadškofija za 746 udov; krška škofija za 107; lavantinska za 1918; ljubljanska za 2353; somboteljska škofija za 59; videmska nadškofija za 18; Amerika za 39; poreška škofija za 6; Azija in Afrika za 5 udov.

Za lanskim številom za ostali pa so tile kraji: tržaško-koprska škofija za 109 udov; sekovska škofija za 3 ude; Krk, senjska in dalmatinske škofije vkupe za 14 udov; zagrebška za 7; djakovska za 16; Bosna in Hercegovina za 43 in razni kraji v Avstriji in v ostali Evropi za 8 udov. Te izgube nas ne žalostijo tako, kakor se radujemo napredovanju med našimi brati na Beneškem in Ogrskem. Tudi Amerikanci so napredovali, bržčas po novih izseljencih in vključ slabim časom, ki so prišli nadnje letos. — Novih dosmrtnikov se je vpisalo 58; umrlo jih je 12, 1 dosmrtnik je izgubil svoje pravice, ker vsled izstopa iz katoliške cerkve ne more več biti ud družbe.

Letošnje število Mohorjanov je samo za 401 manjše od najvišjega števila, ki ga je dosegla družba leta 1904, ko je štela 84.598 udov. Rodoljuba pa navdaja ogromna armada Mohorjanov z veselo nado, da še nismo prišli do najskrajnejše meje, nego da se bo pod zastavo apostola starega Korotana zbrala vključ kle-vetnikom in sovražnikom v lastni hiši slovenski in zunaj nje še vedno naraščajoče število mož in žen, mladeničev in deklet, ki jim žari v srcu uplamen prave, čiste ljubezni do matere Slovenije.

„Naša moč“
izhaja vsak petek.
Cena na leto 3 krone.

Cene inseratom so:
za male 6stopne oglase: 6 vrstic 70 v.,
12 vrstic 130 v., 18 vrstic 180 v., 24
vrstic 220 v. 3stopne oglase računamo:
1 krat 9 v. petit vrsta, 2 krat 7 v. petit
vrsta, 3 krat 5 v. petit vrsta.

Uredništvo in upravništvo
„Naše moči“
Kopitarjeve ulice šte. 2.

Tovarna
za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po
najnižjih cenah brez konkurence.
Iustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Delavke in delavci pozor!
Najcenejše
dežnike in solnčnike
domačega izdelka
priporoča po najnižji ceni in najboljši
kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani
Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4.
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Cene brez konkurence!

A. Lukić
Ljubljana, Pred škofijo 19,
priporoča svojo
veliko zalogo izgotov-
ljenih oblek za dame,
gospode, dečke in de-
klice po najnižji ceni.

Solidna postrežba!

Ustanov-
ljeno leta
1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe. prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg šte. 3, pri železnem mostu
priporoča svojo bogato zalogo
zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih
ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov
Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam
izredno veliko svojo zalogo furnitur.
Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun
za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.
Slovenske plošče za gramofone, kakor tudi gramof-
one in igre.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH
Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter za-
storjev, barvarija in likanje usnja
na par
Poljanski nasip —
Ozke ulice št. 4.

Sprejemališče
Šelenburgove ulice šte. 3.
Postrežba točna. Solidne cene.

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata
svojo največjo zalogo zgotov-
ljenih oblek za gospode,
dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni
trgovini:

Češnik & Milavec
(pri Češniku)

Špitalske ulice Ljubljana Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovelše blago
za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva. Cene najnižje.

Patniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
za nesljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Smeteksa**
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Kakovostna Pijavčičeva črna se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporoča svojo
trgovino
s klobuki
in čevlji

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene